

РЕШЕНИЕ

№ 1734

гр. Плевен, 08.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ПЛЕВЕН, II ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и девети ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Симеон Ил. Светославов

при участието на секретаря **ВЕЛИСЛАВА В. ВАСИЛЕВА**
като разгледа докладваното от Симеон Ил. Светославов Гражданско дело № 20234430103972 по описа за 2023 година

Производството е образувано по искова молба с вх. № 19296/12.07.2023 г. на Н. Е. П., ЕГН *****, подадена чрез адв. М., срещу **** АД, ЕИК ***, с която се иска прогласяване на недействителност на предвидена в чл. 29 от договор за паричен заем № 926431/01.02.2023 г. клауза за неустойка, поради противоречие със закона или заобикаляне, нарушение на добрите нрави и неравноправност, както и осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 9,10 лв., представляваща частична претенция от 81 лв., недължимо платена сума по гореописания потребителски договор, ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на главницата. Претендират се и сторените съдебни разноски.

Ищецът твърди, че на 05.05.2022 г. е сключил договор за потребителски кредит от разстояние № 926431 с ответника, като се договорили отпуснатият заем да бъде в размер на 300 лв., и същият да бъде погасен на 12 месечни вноски, с размер на годишна лихва – 36 %, ГПР- 42,58 % и обща сума за връщане – 309 лв. Съгласно чл. 17, ал. 1 от договора страните се уговорили договорът за заем да бъде обезпечен с гарант, а ако това задължение не бъде изпълнено съгласно чл. 29 уговорили неустойка, която заемателят дължи на заемодателя в размер на 0,9 % от стойността на усвоения кредит. Неустойката се дължала разсрочено от заемателя, заедно с всяка от погасителните вноски. Такова обезпечение не било предоставено в срок и била начислена неустойка в общ размер на 81 лв. Така общата сума, която следвало да бъде върната възлизала на стойност от 390 лв., като ищецът твърди, че е заплатил същата изцяло, вкл. с начислената неустойка.

Ищецът въвежда довод за нищожност на договора, поради това, че не е спазена предвидената в закона форма, както и защото не е налице съществен елемент от договора, а именно годишният процент на разходите по кредита. Посочва, че липсва ясно разписана методика на формиране на ГПР по кредита, а именно кои компоненти са включени в него и как се формира посоченият в договора ГПР, което според ищеца

противоречи пряко на изискванията на чл. 19, ал. 1, вр. чл. 10, ал. 2 и чл. 10а, ал. 2 и 4 от ЗПК. Посочва, че в договора се съдържа единствено ГПП, но не ставало ясно как тази стойност се съотнася към ГПР по договора. Описаните в съдържанието на договора такси и разходи водели до различен размер на ГПР от посочения. Счита, че посоченият в договора ГПР е погрешен, а действителният многократно надхвърля допустимия по чл. 19, ал. 4 от ЗПК.

Ищецът счита, че е налице изначална невъзможност потребителят да осигури в толкова кратък срок поръчител, който да отговаря на всички изисквания предвидени в атакуваната клауза. Този вид договори били еднотипни и потребителят не можел да влияе върху тяхното съдържание. В глава четвърта от ЗПК било уредено задължението на кредитора да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв. Въпреки това на потребителя се вменявало задължение да осигури обезпечение едва след като кредитът е отпуснат и ако не стори това, дългът му нараствал, което води до свърхзадължияност. Уговорената неустойка не била свързана пряко с претърпените вреди и липсвали данни за ответника да са настъпили вреди от непредоставянето на обезпечение, поради което ищецът счита, че неустойката накърнява добрите нрави, тъй като излиза извън присъщите и функции. Стигало се и до заобикаляне на закона по смисъла на чл. 26, ал. 1, пр. 2 от ЗЗД. Разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от ЗПК предвиждала, че при забава на потребител, кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава. С атакуваната клауза обаче е уговорено още едно допълнително обезпечение, от което не произтичат вреди. Тя обезпечавала вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника в срок, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторна лихва по чл. 33, ал. 1 от ЗПК. Непредоставянето на обещани обезпечения, съобразно чл. 71 от ЗЗД давало основание да се иска незабавно цялото задължение. В случая кредиторът променил последиците от липса на обезпечение и вместо да санкционира с предсрочна изискуемост, събирал неустойка, чието плащане разсрочил заедно с периодичните вноски. Ищецът счита, че нито една от страните не е имала намерение да предостави/получи обезпечение, като това следвало от поведението на кредитора, а именно, че е могъл да отложи предоставянето на заема, каквато била обичайната практика. Счита още, че клаузата е неравноправна, поради което нищожна на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 от ЗЗП, тъй като задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка и същевременно клаузата не била индивидуално уговорена.

На следващо място ищецът сочи, че в ГПР е следвало да се включат разходите за заплащане на неустойка, която представлявала печалба за кредитора, надбавка към главницата, и която се плаща периодично. Действителният ГПР по договора многократно надхвърлял допустимия по чл. 19, ал. 4 от ЗПК, поради което ищецът счита, че е налице нарушение на тази императивна норма, което обуславяло нищожността на договора. Непосочването на ГПР по договора счита за приравнено като хипотеза на непосочване на ГПР по смисъла на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, като този факт осъществява състава на чл. 22 от ЗПК. Счита още, че договорът за потребителски кредит е нищожен и на основание чл. 11, ал. 1, т. 9 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като възнаградителната лихва е изключително висока, което противоречи на добрите нрави.

В условията на евентуалност ищецът сочи, че ако договорът бъде приет за валиден, то отделните клаузи да бъдат приети за нищожни на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД поради нарушение на закона, добрите нрави и поради неравноправност. Счита, че по договора за заем се дължи само чистата стойност на кредита, но не и лихви или други разходи. Тези му твърдения обосновавали правния интерес от

предявяване и на осъдителен иск за връщане на недължимо даденото по договора за потребителски кредит.

Иска от съда да уважи предявения установителен иск за нищожност на клаузата за неустойка, и предявения осъдителен иск за връщане на недължимо платените по договора суми. Претендира разноски, като представя и списък за разноски.

В срока по чл. 131 от ГПК не е постъпил отговор от ответника **** АД, ЕИК ***, като в с. 3. ответникът оспорва предявения иск и въвежда възражение по отношение дължимост на разноските на предоставилия безплатна правна помощ адвокат.

Съдът, като взе предвид събраните по делото доказателства, преценени по отделно и в тяхната съвкупност, установи следното от фактическа страна:

Не е спорно между страните, а и от представените писмени документи се установява, че същите са обвързани от договор за потребителски кредит № 926431/01.02.2023 г. по силата на който ответното дружество е поело задължението да предостави на ищеца сумата от 300 лв., при ГЛП – 36%, ГПР – 42,58 %, със срока на погасяване на първи транш: 30 дни, и обща дължима сума по кредита – 309,00 лв. Съгласно чл. 2 от договора неразделна част от същия са заявлението за кредит, погасителния план и общите условия. В раздел IV от договора страните уредили и стойността на дължимата лихва, която съгласно постигнатите уговорки в чл. 7 и сл., е че се изчислява ежедневно при 10 % лихвен процент, но кредиторът имал право едностранно да промени договорените с потребителя размер на възнаградителна лихва и лихва за забава.

Видно от Раздел V I от договора е че страните по делото са уговорили потребителят да предостави в срок до 3 дни от подписването на ДПК обезпечение, което 1) да осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в сключване на договор за поръчителство по чл. 138 и сл. от ЗЗД с и в полза на кредитора, с което третото лице се задължава да отговаря за неизпълнението на всички задължение на потребителя, или 2) да предостави банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявления на банката да заплати на кредитора всички задължения на потребителя по договора в срок от един работен ден, считано от датата на която банката е получила писмено искане от кредитора, със срок на валидност най-малко 30 дни, след падежа на последната вноска. В ал. 2 е предвидено поръчителя или банковата гаранция да бъдат одобрени от кредитора по негова преценка.

Съгласно чл. 29, ал. 1 от раздел XI по договора, страните по делото уговорили, че ако потребителят не изпълни задължението по чл. 19 от договора, същият дължи неустойка на кредитора в размер на 0.9 % от стойността на усвоената кредитна сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение. Страните постигнали съгласие, че неизпълнението на задължението по чл. 19 от договора причинява на кредитора вреди в размер на договорената неустойка, доколкото оценката на кредитоспособността на потребителя и одобрението на кредита са базирани на предположението, че последният ще предостави обезпечение в срок.

От приетото заключението на допусната съдебносчетоводна експертиза се установява, че извършеното от ищеца плащане по договор с № 926431/01.02.2023 г., на 04.02.2023 г. е в размер на 310 лв., като сумата е разпределена както следва: 300 лв. за главница, 0.90 лв. лихва и 9,10 лв. неустойка. Вещото лице е установило още, че ако се вземе предвид отпуснатия кредит, състоящ се от главница в размер на 300 лв., възнаградителна лихва в размер на 0,90 лв. и неустойка в размер на 9,10 лв., то ГПР по договора е в размер на 5300%

Горната фактическа обстановка се установява от представените по делото

писмени доказателствени средства и заключение на съдебносчетоводна експертиза. Съдът дава пълна вяра на събраните писмени доказателствени средства, тъй като са последователни и непротиворечиви, и не са налице други, които да внесат съмнение в тяхната достоверност.

Съдът дава пълна вяра и на заключението на допуснатата ССЕ, тъй като е обективно, пълно и изготвено от компетентно вещо лице.

При така установеното от фактическа страна, съдът достига до следните правни изводи:

Предявени са обективно кумулативно съединени иски с правно основание чл. 124, ал. 1 от ГПК, вр. чл. 26, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗД, вр. чл. 21, вр. чл. 19, ал. 4 от ЗПК и чл. 143, ал. т. 5 от ЗПП, и чл. 55, пр. 1 от ЗЗД, които са процесуално допустими.

Безспорно е, че страните по делото са обвързани от заемно облигационно правоотношение, по силата на което ответникът като заемодател, е предоставил на ищеца като заемател сумата в размер на 300 лв. Заемодателят е небанкова финансова институция по смисъла на чл. 3 от ЗКИ, като дружеството има правото да отпуска кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства. Ищецът е физическо лице, което при сключване на договора е действало именно като такова, т.е. страните имат качествата на потребител по смисъла на чл. 9 ал. 3 от ЗПК и на кредитор съгласно чл. 9 ал. 4 от ЗПК. Сключеният договор за паричен заем по своята правна характеристика и съдържание представлява такъв за потребителски кредит, поради което за неговата валидност и последици важат изискванията на специалния закон- ЗПК.

Основанията за нищожност на клаузата за неустойка, на които ищецът се позовава са изрично предвидени в чл. 21 от ЗПК, чл. 26, ал. 1, и ал. 2 ЗЗД, и чл. 143, т. 5 от ЗПП. В разглеждания случай съдът констатира, че не е налице директно противоречие с разпоредбата на чл. 19, ал. 4 въвеждаща ограничения в допустимия ГПР по договора, тъй като посоченият в договора % е под предвидения максимум. Спазена е и формата за действителност на сключения договор за потребителски кредит съгласно чл. 10, ал. 1 от ЗПК. Оспорената от ищеца клауза за неустойка, уредена в чл. 29, ал. 1, от раздел XI на ДПК, умишлено обаче заобикаля императивната норма на чл. 19, ал. 4 от ЗПК. В тази връзка основните доводи на ищеца следва да бъдат квалифицирани именно като нищожност поради заобикаляне на закона. Това е така, защото клаузата за неустойка възлага в тежест на потребителя в изключително кратък срок да предостави обезпечение, което да бъде одобрено от кредитора, а неизпълнението на това задължение поражда допълнителна, акцесорна отговорност за потребителя, изразяваща се в задължение за заплащане на неустойка в размер на 0,9% за всеки ден през който потребителят не предостави обезпечение. Клаузите на чл. 29, ал. 1 и чл. 19 от договора, съпоставени с естеството на сключения договор за паричен заем, налагат разбирането, че те представляват скрито възнаграждение за кредитора, което последният е прикрил като неустойка за неизпълнение на допълнително задължение. Изискванията за предоставяне на някое от изброените обезпечение и краткият срок, в който следва да бъде изпълнено задължението, са практически неосъществими за потребителя, особено предвид обстоятелството, че последният търси паричен кредит в сравнително нисък размер. Правно и житейски необосновано е да се счита, че потребителят ще разполага със съответна възможност да осигури банкова гаранция в размер на пълната усвоена стойност на кредита и дължимата възнаградителна лихва или поръчители, които да бъдат одобрени от кредитора в този кратък срок. При това положение е видно, че кредиторът цели да се обогати като капитализира допълнително вземане, което обозначава като „неустойка“. Същевременно, той не включва т. н. от него „неустойка“ към договорната лихва

дължима по кредита и към ГПР, като стремежът му е по този начин да заобиколи нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, защото иначе би надхвърлил позволения размер. Този извод се подкрепят и от това, че в чл. 29, ал. 2 от договора, самият кредитор изначално разсрочва вземането за неустойка към всяка погасителна вноски. Това обуславя и очакването, че потребителят не би могъл да покрие изискването за осигуряване на обезпечение. Нещо повече, съгласно чл. 29, ал. 1 от договора, кредиторът възлага в тежест на потребителя отговорността от неизпълнението на задължението на кредитора по чл. 16 от ЗПК да проучи платежоспособността на потребителя, тъй като последният предполага, че потребителят ще му предостави обезпечение.

Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита /§1, т. 1 от ДР на ЗПК/ за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Изложеното води до извода, че е необходимо в ГПР да бъдат описани всички разходи, които трябва да заплати длъжника, а не същият да бъде поставен в положение да тълкува клаузите на договора и да преценява кои суми точно ще дължи. В конкретния случай, в чл.1, т. 6 от договора е посочено, че ГПР е 42,58 %, но същият не съответства на действителния процент на разходите, който от сключението на вещото се установява, че е 5300%. При тази разлика от посочения в договора и действителния ГПР, съдът приема, че не е спазено изискването на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, тъй като действителният ГПР по договора е по-висок от пет пъти размера на законната лихва. Следователно уговорената клауза за неустойка целенасочено заобикаля нормата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, тъй като ако договорът съдържа действителния размер на ГПР, то клаузата щеше да е изначално нищожна на основание чл. 19, ал. 5 от ЗПК. Ето защо, на основание чл. 21, ал. 1 ЗПК, клаузата на чл. 29, ал. 1, вр. чл. 19 от Договор за предоставяне на паричен заем № 926431/01.02.2023 г. следва да бъде прогласена за нищожна.

Съдът не следва да разглежда останалите основания за нищожност на клаузата за неустойка, тъй като не е настъпило вътрешнопроцесуалното условие за тяхното разглеждане, а именно отхвърляне на иска по чл. 26 от ЗЗД вр. чл. 21 вр. чл. 19, ал. 4 от ЗПК за заобикаляне на императивните норми. Следва обаче да бъде допълнено, че липсата на ясна, разбираема и недвусмислена информация в договора съобразно изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, не дава възможност на потребителя да прецени икономическите последици от сключването на договора. Посочването в договора за кредит на по-нисък от действителния ГПР, представлява невярна информация относно общите разходи по кредита, което пък води до нелоялна и по-специално заблуждаваща търговска практика по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2005/29/ЕО, тъй като заблуждава или е възможно да заблуди средния потребител по отношение на цената на договора и го подтиква, или е възможно да го подтикне да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел. Това от своя страна означава, че клаузата относно общия размер на сумата, която следва да плати потребителя, е неравноправна по смисъла на чл. 3, § 1 и чл. 4, § 1 от Директива 93/13/ЕО и влече на основание чл. 22 ЗПК недействителност на договора в неговата цялост.

По отношение на предявения осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД, безспорно се установи от сключението на ССЕ, че в изпълнение на задълженията си по кредитното правоотношение, ищецът е заплатил на ответника сума в общ размер от 9,10 лв., представляваща неустойка по договора. Плащането на сумата е извършено от ищеца при начална липса на основание, предвид основателността на иска по чл. 124, ал. 1 от ГПК, вр. чл. 26, ал. 1 от ЗЗД, вр. чл. 21 от ЗПК, поради което подлежи на връщане, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД.

Ответната страна не установи наличието на валидно правно основание, по силата на което да е настъпило имущественото разместване. Ето защо, предявеният кондикционен осъдителен иск е основателен и като такъв следва да бъде уважен за сумата от 9,10 лв., представляваща частична претенция от 80 лв. Върху главното вземане се дължи и законна лихва, считано от датата на подаване на исковата молба в съда – 12.07.2023 г. до окончателното ѝ плащане.

При този изход на спора и на основание чл. 78, ал. 1 от ГПК ответникът следва да понесе сторените от ищеца разноски, за които е представен договор за правна помощ и списък за разноски по чл. 80 от ГПК. В рамките на настоящото производство, на ищеца е предоставена правна услуги от ЕАД „М.“, като съобразно Договор за правна защита и съдействие, е договорено възнаграждение при условията на чл. 38, ал. 1, т. 2 Закон за адвокатурата. При определяне размера на дължимото адвокатско възнаграждение съдът съобрази разясненията възприети в Решения на Съда на ЕС разбиране (*Решение от 23.11.2017 г. по съединени дела С 427/16 и С 428/16, Решение от 05.12.2006 г. по съединени дела С 94/04 и С 202/04 на голямата камера на СЕО*), които са задължителни и за националните съдилища, и в които е направен общия извод, че националната юрисдикция не е задължена да се съобразява с ограниченията, наложени относно минималните размери на адвокатските възнаграждения, определени с акт на адвокатско сдружение (в случая с Наредба № 1/2004 г. на ВАДвС) и забраната съдът да определя възнаграждение под минимума, определен с такъв акт, тъй като това ограничаване "би могло да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на чл. 101, параграф 1 ДФЕС". Правилата на Наредбата са приложими не само за потребителя на адвокатска услуга, но и за насрещната страна в съдебното производство, която при неблагоприятен изход на производството дължи заплащане на размера на адвокатския хонорар, който е част от сторените по делото разноски. Съдът намира, че това води до нарушаване основни принципи в съдебното производство и прегражда правомощията му да прецени правната и фактическа сложност по делото, и да присъди справедлив размер на сторените разноски / в този смисъл е и практиката, обективизирана в *Определение №1371/15.09.2023 г. по ч. гр. д. № 616/2023 г. по описа на ОС Плевен*/. Настоящият съдебен състав на РС Плевен, напълно споделя изложената практика и не следва да зачита посочения в Наредбата на адвокатското сдружение минимум на адвокатско възнаграждение. Затова при определяне на дължимото възнаграждение съдът взе предвид и посоченото в Решение от 23.11.2017 г. по съединени дела С 427/16 и С 428/16 на СЕС, а именно дали конкретните условия за прилагането НМРАВ действително отговарят на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели. Критериите и целите, които следва да съобрази са: фактическа и правна сложност на спора, достъп до правосъдие, качество на услугата, справедливост, и необходимост загубилата страна да понесе поне значителна част от разноските на противната страна, направени за защита по делото. В разглеждания случай предоставеният безплатна правна помощ адвокат е изготвил писмена искова молба, ангажирал е писмени доказателствени средства, своевременно е изпълнял указанията на съда, и разглеждането на делото е приключило в рамките на две открити съдебни заседание. Процесуалният представител на ищеца не се е явявал за насрочените съдебни заседание, не е ангажирал доказателства за реализиран допълнителен разход по повод предоставената защита, а единствено писмени становища за двете съдебни заседание. За установяване на фактите и връзката между фактите съдът е назначил по искане на ищеца съдебна експертиза, която е спомогнала на страната да установи своите твърдения. Въпреки качеството на предоставената правна помощ, производството по делото не се характеризира и с особена правна и фактическа сложност, продължителност или многобройни съдебни заседание.

Съобразявайки тези факти настоящият съдебен състав намира, че адвокатското възнаграждение следва да бъде определено в размер на 96 лв. с включено ДДС, за всеки един от предявените иски, или общо 192 лева. за двата предявени иски, които ответникът следва да заплати на ЕАД „Д. М.“.

Предвид горните съображения, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА, на основание чл. 124, ал. 1 ГПК, вр. чл. 21, вр. чл. 19, ал. 4 от ЗПК, за нищожна клаузата на чл. 29, ал. 1 от Договор за потребителски кредит № 926431/01.02.2023 г., сключен между Н. Е. П., ЕГН *****, като потребител и **** АД, ЕИК ***, като кредитор, поради заобикаляне на забраната посоченият в договора годишен процент на разходите да не надвишава повече от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левова или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България.

ОСЪЖДА **** АД, ЕИК *** със седалище и адрес на управление: гр. ***, представлявано от С.Н.Т., да заплати на Н. Е. П., ЕГН *****, с постоянен адрес: гр. ***, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД, сумата от 9,10 лв., представляваща недължимо платена сума за неустойка предвидена с нищожна клауза, уговорена в чл. 29, ал. 1 в раздел XI, от Договор за потребителски кредит № 926431/01.02.2023 г., сключен между страните, ведно със законната лихва върху посочената сума, считано от датата на подаване на исковата молба в съда /12.07.2023 г./ до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА **** АД, ЕИК *** със седалище и адрес на управление: гр. ***, представлявано от С.Н.Т., да заплати на Н. Е. П., ЕГН *****, с постоянен адрес: гр. ***, на основание чл. 78, ал. 1 от ГПК, сумата от 300 лв., представляваща сторените от ищеца разноси за държавна такса и възнаграждение за вещо лице.

ОСЪЖДА **** АД, ЕИК *** със седалище и адрес на управление: гр. ***, представлявано от С.Н.Т., да заплати ЕАД „Д. М.“, ЕИК 177492004, на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА, сумата от 192 лв., представляваща адвокатско възнаграждение за предоставено на Н. Е. П. безплатно представителство и правна помощ в настоящото производство.

Решението може да бъде обжалвано пред Окръжен съд Плевен в двуседмичен срок от връчването му на страните, с въззивна жалба.

Препис от решението да се връчи на страните.

Съдия при Районен съд – Плевен: _____